Rok III. **Nr. 11.**

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO ŁÓDZKIEGO

ORGAN RADY SZKOLNEJ OKRĘGOWEJ ŁÓDZKIEJ.

Łódź, dnia 20 listopada 1929 r.

TREŚĆ:

DZIAŁ NIEURZĘDOWY:

Prenumerata roczna wynosi 6 złotych. Numer pojedyńczy 60 groszy. Należność wpłacać należy wyłącznie na konto czekowe P. K. O. Nr 65312 — Rada Szkolna Okręgowa Łódzka w Łodzi.

Warunki umieszczania ogłoszeń: Cała strona 120 zł. Pół str. 65 zł. Ćwierć str. 35 zł. Ogłoszenia umieszcza się po zapłaceniu zgóry przypadającej należności.
Adres Redakcji i Administracji: Łódź, ul. Piotrkowska 104, Kuratorjum O. S. Ł.

129

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 11 listopada 1929 r. Nr. O. 24793/29

do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj i Kierownictw wszystkich szkół w Okręgu

w sprawie sprawozdań, dotyczących uczczenia dziesięciolecia odzyskania niepodległości.

Wzywając okólnikiem z dnia 17-go września 1928 r. Nr O. Prez. 5726/28 (Dz. Urz. K. O. S. Ł. 1928 r. Nr. 9, poz. 120) szkoły do zorganizowania uroczystego uczczenia dziesięciolecia odzyskania niepodległości, Pan Minister polecił Pp. Dyrektorom i Kierownikom wszystkich szkół podjąć inicjatywę w kierunku trwalszego od obchodów upamiętnienia rocznicy, upamiętnienia, które stałoby się w obrębie szkoły widomym pomnikiem przez młodzież wzniesionym. W myśl intencji P. Ministra młodzież sama winna była wypowiedzieć się i zaprojektować stworzenie czegoś, coby wypływając z najszczytniejszych pobudek miłości bliźniego i ojczyzny, nosiło trwały charakter, a nie przekraczało granic finansowych możliwości młodzieży.

Pragnąc zdać sobie sprawę z tego, jakie projekty upamiętnienia dziesięciolecia niepodległości młodzież wysunęła, oraz w jakim stopniu celowo i planowo działała, aby je urzeczywistnić i wcielić w czyn, świadczący o wytrwałości młodzieży w dążeniu do obranego celu, wzywam Pp. Dyrektorów i Kierowników wszystkich podległych mi szkół do złożenia sprawozdań, a mianowicie:

1) jaki projekt trwałego upamiętnienia dziesięciolecia niepodległości został przez młodzież danej szkoły obrany;

2) w jakim stopniu podjęta przez młodzież podczas uroczystego obchodu dziesięciolecia inicjatywa została zrealizowana.

Powyższe sprawozdania nadeślą Pp. Kierownicy szkół powszechnych w nieprzekraczalnym terminie 1 stycznia 1930 r. Pp. Inspektorom Szkolnym, którzy do dnia 15 lutego 1930 r. prześlą mi zestawienia, obejmujące wykaz według szkół uchwalonych projektów i stanu ich wykonania. Pp. Dyrektorzy i Kierownicy wszystkich innych szkół nadeślą sprawozdania bezpośrednio do Kuratorjum do 1 stycznia 1930 r.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

130

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 29 października 1929 r. Nr. I. Prez. 6437/29

w sprawie godzin urzędowania.

Na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 25 października 1929 r. (okólnik Prezydjum Rady Ministrów z dnia 28 października 1929 roku L. 14611/27) wprowadzam aż do odwołania we wszystkich władzach i urzędach, podległych Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, następujące godziny urzędowania:

W okresie od dnia 1 listopada do dnia 31 marca od godz. 8.30 do 15.30, w soboty od godz. 8.30 do godz. 14, w okresie zaś od dnia 1 kwietnia do dnia 31 października od godz. 8 do 15, w soboty od godz. 8 do 13.30.

Minister: (—) Sł. Czerwiński.

PP. Inspektorom Szkolnym oraz Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i seminarjów nauczycielskich w Okręgu do wiadomości i zastosowania się.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

K. O. S. Ł. Nr. O. 23338/29
2 listopada 1929 r.

131

OKÓLNIK

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 4 listopada 1929 r. Nr. II 27806/29

w sprawie regulowania należności miejskich przez gimnazja państwowe.

Kuratorja niektórych Okręgów Szkolnych zwróciły się do Ministerstwa W. R. i O. P. z wnioskami o przyznanie kredytów na pokrycie należności miejskich z tytułu podatku od nieruchomości, oraz za czyszczenie jezdni i chodników przed gmachami gimnazjów państwowych.

Wobec tego Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, że według postanowienia § 2 pkt. 1 rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 17. VI. 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 51, poz. 523) nieruchomości, stanowiące własność Państwa, wolne są od państwowego podatku od nieruchomości, nie mogą być więc pobierane przez gminy miejskie dodatki do tego podatku od nieruchomości państwowych. O ile zaś gimnazja państwowe mieszczą się w domach, będących własnością prywatną, to podatkiem od nieruchomości obciążeni są właściciele tych domów.

Ponieważ lokale, zajmowane przez gimnazja, nie podlegają obciążeniu podatkiem od lokali (bez względu na to, czy gimnazja te mieszczą się w gmachach państwowych, czy też prywatnych — w myśl art. 3 pkt. 3 ustawy z dn. 2 sierpnia 1926 r. o podatku od lokali — Dz. Ust. R. P. Nr. 94, poz. 550), — nie istnieje zatem podstawa do obciążenia gimnazjów państwowych jakimkolwiek innym podatkiem komunalnym (obciążającym płatników podatku od lokali i od nieruchomości), ustanowionym przez wymienioną wyżej ustawę o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 11. VIII. 1923 r., jak np. samoistnym podatkiem inwestycyjnym. Z tego względu gimnazja państwowe nie płacą również opłat drogowych, przewidzianych w art. 19 ustawy z dn. 10. XII. 1920 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 6, poz. 32 z r. 1921).

Natomiast obowiązane są płacić narówni z innemi instytucjami państwowemi wszelkie opłaty za korzystanie z komunalnych urządzeń i zakładów dobra publicznego oraz za czynności organów komunalnych, m. in. za czyszczenie jezdni i chodników (art. 27 ustawy z dnia 11. VIII. 1923 r.). Ponieważ wysokość tych opłat ustanawiana jest według zasad, wyrażonych w art. 28 ust. 2 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom., zatem oczywiście nie mogą być one wszędzie jednakowe, tem bardziej, że uchwały właści-

wych organów związków komunalnych w przedmiocie tych opłat nie podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej. Władza nadzorcza uprawniona jest jedynie do ingerowania w sprawie wysokości tych opłat w wypadkach, wymienionych w art. 27 ust. 3 wspomnianej ustawy z dnia 11. VIII. 1923 roku.

W razie otrzymania wezwań do uiszczenia podatku miejskiego od nieruchomości winny Kuratorja wezwania te zwracać magistratom odnośnych miast z powołaniem się na powyższe wyjaśnienie.

Dyrektor Departamentu
(—) W. Złobicki.

Dyrekcjom szkół państwowych oraz PP. Inspektorom Szkolnym w Okręgu
do wiadomości.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

K. O. S. Ł. Nr. O. 23703/29
15 listopada 1929 r.

132

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego
z dnia 5 listopada 1929 r. Nr. O. 23526/29
do PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych, seminarjów nauczycielskich i ochroniarek oraz Kierownictw publicznych szkół powszechnych w Okręgu
w sprawie pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych.

Na podstawie pisma Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi z dnia 28-go października 1929 r. Nr. V. ZD. 4046/29 Kuratorjum przypomina, że zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 1926 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów, prokuratorów, ich rodzin oraz emerytów (Dz. U. R. P. Nr. 95 z dnia 21.9. 1926 r., poz. 555, § 1) członkowie rodzin emerytów państwowych nie mają prawa do świadczeń lekarskich na koszt Skarbu Państwa.

Naczelnik Wydziału
(—) G. M. Szulc.

133

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego
z dnia 13 listopada 1929 r. Nr. O. 24350/29
do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj i Kierownictw żeńskich i koedukacyjnych szkół w Okręgu
w sprawie „Tygodnia propagandy czytelnictwa dla kobiet".

Związek Księgarzy polskich łącznie z Polskiem Towarzystwem Wydawców Książek organizuje w dniach 23—30 listopada 1929 r. tydzień propagandy czytelnictwa pod hasłem: „Książka w życiu kobiety decyduje

o jej powodzeniu". Do współpracy zaproszono pisarki polskie, stowarzyszenia i czasopisma kobiece, prasę codzienną i Polskie Radjo. Związek rozpowszechni również w całym kraju plakat według projektu artysty-grafika K. Mackiewicza oraz pocztówkę propagandową i takąż ulotkę. W tym samym czasie księgarnie urządzą wystawy książek dla kobiet i przez kobiety pisanych.

Akcja powyższa zwraca się do kobiet wszystkich sfer i stanów, obejmuje zatem i młodzież żeńską w szkołach powszechnych, średnich i zawodowych.

Uważając propagandę czytelnictwa wogóle, a więc także propagandę czytelnictwa wśród młodzieży żeńskiej, za pożądaną i związaną ściśle z celami oświatowemi szkoły, Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem z dnia 6 listopada 1929 r. Nr. II. 27352/29 zwrócił uwagę na wspomnianą akcję Związku Księgarzy Polskich oraz Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek i uznał za wskazane zorganizowanie w ciągu tygodnia propagandy w miarę możności pogadanek w szkołach żeńskich i koedukacyjnych na temat: „Czem jest, może i powinna być książka w życiu kobiety, jaką pomoc daje kobietom w życiu rodzinnem, społecznem, w oświacie ogólnokrajowej i w nauce polskiej".

Podając powyższe do wiadomości, Kuratorjum zachęca Dyrekcje i Kierownictwa szkół do wzięcia udziału w omawianej akcji.

Pogadanki i odczyty zasadniczo winny być wygłaszane w ciągu „Tygodnia propagandy czytelnictwa dla kobiet". Jeżeliby jednak z różnych względów okazało się to niemożliwe, można wygłaszać je również w pierwszych dniach grudnia r. b.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

134

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 15 listopada 1929 r. Nr. O. 23344/29

do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj i Kierownictw wszystkich szkół w Okręgu

w sprawie książek dla polskich bibljotek we Francji.

Nawiązując do okólnika z dnia 8 czerwca 1928 r. Nr. O. 2080/28 (Dz. Urz. K. O. S. Ł. Nr. 6. poz. 87), Kuratorjum podaje do wiadomości, że Polskie Towarzystwo Emigracyjne, Oddział w Łodzi, organizując akcję przyjścia z pomocą towarzystwom opieki nad emigrantami we Francji, zwróciło się z apelem do społeczeństwa o składanie darów w postaci książek.

Z uwagi na doniosłe znaczenie tej akcji Kuratorjum zwraca się do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj i Kierownictw szkół o przeprowadzenie zarówno na terenie szkół jak i wśród miejscowego społeczeństwa odpowiedniej propagandy.

W każdym domu znajdzie się pewna ilość książek przeczytanych, które bezużytecznie leżą na półkach. Książki te, ofiarowane dla polskich bibljotek we Francji, spełniać będą ogromne zadanie, przeciwdziałając wynarodowieniu i zacieśniając kontakt emigranta z Ojczyzną.

Mogą to być książki dla dzieci i młodzieży oraz książki o treści popularno - naukowej, historycznej, społecznej i beletrystycznej. Chodzi jednak o to, by były w stanie zdatnym do użytku.

Zebrane książki zechcą PP. Inspektorzy Szkolni oraz Dyrekcje i Kierownictwa szkół po skontrolowaniu zdatności ich do użytku nadsyłać do Kuratorjum. Będą one odesłane przed Bożem Narodzeniem do Lille, jednego z największych ośrodków emigracji polskiej we Francji.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

135
OKÓLNIK
Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 15 listopada 1929 r. Nr. O. 24792/29

do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj i Kierownictw wszystkich szkół w Okręgu

w sprawie bibljoteczek, dostarczanych szkołom przez Ligę Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej.

Zarząd Główny Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w trosce o uświadamianie społeczeństwa o znaczeniu lotnictwa i obrony przeciwgazowej oraz o przygotowanie szerokich mas ludności cywilnej do obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej między innemi powziął myśl zaopatrzenia w ciągu roku 1930 wszystkich szkół powszechnych na terenie Rzeczypospolitej w odpowiednie bibljoteczki z dziedziny lotnictwa i obrony przeciwgazowej.

W roku bieżącym Zarząd Główny L. O. P. P. dostarczył bibljoteczek większości szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych i zamierza bibljoteczki te nadal uzupełniać nowemi, aktualnemi wydawnictwami.

Ponieważ akcja dostarczania bibljoteczek szkołom związana jest ze znacznemi kosztami, pożądane jest, aby Dyrekcje i Kierownictwa szkół zatroszczyły się o zdobycie choćby niewielkich kwot na częściowy zwrot wydatków, ponoszonych na ten cel przez Ligę Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej. Kierownictwa szkół powszechnych zechcą zwrócić się do samorządów szkolnych i gminnych o pomoc materjalną na wspomniany cel.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

136
OKÓLNIK
Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 16 listopada 1929 r. Nr. O. 24790/29

do PP. Inspektorów Szkolnych w Okręgu

w sprawie legitymacyj służbowych.

W związku z § 2 rozporządzenia Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 31. V. 1929 r. (Dz. Urz. Min. W. R.

i O. P. Nr. 6 z r. 1929, poz. 74) Kuratorjum nie będzie wydawało legitymacyj urzędniczych nauczycielom publicznych szkół powszechnych, gdyż należy to do kompetencji PP. Inspektorów Szkolnych.

Uprawnionymi do otrzymywania legitymacyj urzędniczych są tylko etatowi nauczyciele publicznych szkół powszechnych, zarówno stali jak i tymczasowi. Nauczycielom kontraktowym i nieetatowym, płatnym według rozporządzenia Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 1. III. 1926 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 27, poz. 163 i Nr. 33, poz. 204), jako nieuprawnionym do korzystania ze zniżek kolejowych, nie mogą być wydawane książeczki legitymacyjne.

PP. Inspektorzy Szkolni, odpowiedzialni za wydawanie legitymacyj, obowiązani są do prowadzenia ścisłej ewidencji, zawierającej następujące dane:

1) liczbę porządkową,
2) imię i nazwisko,
3) stanowisko służbowe (kierownik, nauczyciel),
4) miejsce służbowe (miasto, wieś, gmina),
5) data wydania legitymacji.

Kuratorjum zwraca uwagę na to, że legitymacja powinna zawierać:

1) numer porządkowy wykazu legitymacyj,
2) odcisk dużej pieczęci Urzędu,
3) własnoręczny podpis właściciela legitymacji,
4) siedzibę Inspektora Szkolnego (w Turku, w Kole, w Radomsku, ale Inspektor Szkolny powiatu łaskiego w Pabjanicach, Inspektor Szkolny powiatu łódzkiego w Łodzi),
5) imię i nazwisko,
6) stanowisko służbowe (kierownik/czka, nauczyciel, nauczyciel tymczasowy),
7) stopień organizacyjny szkoły,
8) numer względnie nazwa szkoły (w mieście),
9) miejsce służbowe nauczyciela (miasto, wieś, gmina),
10) data wydania legitymacji,
11) podpis Inspektora Szkolnego,
12) z lewej strony odcisk małej okrągłej pieczęci Urzędu (20 mm. art. 5 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20-go czerwca 1928 r.),
13) nad podpisem Inspektora Szkolnego odcisk stempla o treści: „Na przejazd kolejami państwowemi 50% zniżki w klasie......... i niżej".

Na wewnętrznej stronie okładki należy umocować zapomocą metalowego kółeczka fotografję właściciela legitymacji w/g formatu 5½ cm. × 7½ cm. oraz odcisnąć na fotografji i obramowaniu dużą pieczęć Urzędu.

W razie zagubienia legitymacji należy zastosować się do rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 6. VI. 1924 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 11, poz. 104).

Za nieodebranie we właściwym czasie zwolnionemu nauczycielowi legitymacji ponosi odpowiedzialność Inspektor Szkolny.

Tytułem opłaty skarbowej za legitymację nauczyciele opłacają bezpośrednio do Kasy Skarbowej na dochód budżetu Ministerstwa Wyznań

Religijnych i Oświecenia Publicznego w Dz. III § 6 (rachunek Kuratorjum O. S. Ł.) po 1 zł. 20 gr.

Pokwitowania Kas Skarbowych przedkładają nauczyciele PP. Inspektorom Szkolnym jako dowody wniesienia należnej opłaty.

Zgłoszenia na książeczki legitymacyjne należy przedłożyć Kuratorjum do dnia 10 grudnia b. r.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) J. Gadomski.

137

OKÓLNIK

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 7 listopada 1929 r. Nr. I. K. N. 23638/29

do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Kierownictw i Nauczycielstwa publicznych szkół powszechnych w Okręgu

w sprawie słuchaczy W. K. N., którzy zdali już jeden przedmiot systemem ratalnym.

Na podstawie pisma Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 października 1929 r. L. II. 24548/29 Kuratorjum wyjaśnia, że nauczyciele, którzy przed przyjęciem na kurs złożyli już jako eksterniści egzamin ratalny z niektórych przedmiotów obowiązkowych, wykładanych na W. K. N., obowiązani są mimo to narówni z innymi uczestniczyć regularnie w wykładach i ćwiczeniach, wykonywać prace domowe oraz poddawać się kollokwjom z tego przedmiotu, względnie z tych przedmiotów, które zdali już przy egzaminie częściowym.

Przy egzaminie końcowym (§ 11 Statutu) słuchacze ci są zwolnieni zarówno od egzaminu piśmiennego, jak od egzaminu ustnego z przedmiotów, z których zdawali już egzamin w charakterze eksternistów. W protokóle egzaminu będą w odpowiednich rubrykach wpisane słowa: „Zwolniony od egzaminu na podstawie zaświadczenia tymczasowego z egzaminu częściowego, zdanego w dniu........ wobec Komisji Egzaminacyjnej przy państwowym Wyższym Kursie Nauczycielskim w.......".

W świadectwie z egzaminu końcowego na Wyższym Kursie Nauczycielskim (załącznik 4, względnie 5 do Regulaminu WKN) będą wpisane stopnie z uprzednio zdanych przedmiotów na podstawie protokółu egzaminu częściowego, który winien być dołączony zawczasu do akt egzaminacyjnych. Jakakolwiek zmiana stopni na podstawie wyników pracy na Wyższym Kursie Nauczycielskim nie jest dopuszczalna.

Na przyszłość należy zgóry uprzedzać kandydatów, proszących o urlop na kurs, a posiadających już zaświadczenie z egzaminu częściowego, o treści niniejszego pisma.

Wizytator Szkół
(—) F. Śliwiński.

138
OKÓLNIK
Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego

z dnia 8 listopada 1929 r. Nr. I. K. N. 23637/29

do PP. Inspektorów Szkolnych oraz Dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu w sprawie Komisji Egzaminacyjnej dla absolwentów Kolegjum Wydziału Pedagogicznego Wolnej Wszechnicy Polskiej — Oddziału w Łodzi.

Na podstawie wyjaśnienia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 października 1929 r. L. II—27220/29 oraz w nawiązaniu do postanowień okólnika Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 czerwca 1928 r. w sprawie dopuszczania słuchaczy rzeczywistych Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie do seminarjalnego egzaminu dojrzałości (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 8, poz. 144) Kuratorjum zawiadamia, że Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zezwolił, aby wymienieni w okólniku słuchacze, którzy przedstawią gimnazjalne świadectwo dojrzałości i świadectwo ukończenia dwuletniego Kolegjum Wydziału Pedagogicznego Wolnej Wszechnicy Polskiej — Oddziału w Łodzi, mogli przystępować do seminarjalnego egzaminu dojrzałości przed osobną Komisją Egzaminacyjną, zorganizowaną — na wniosek Rektoratu Wolnej Wszechnicy Polskiej — przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego w Łodzi między innymi z pośród grona wykładających w Oddziale Wolnej Wszechnicy Polskiej.

Wizytator Szkół
(—) F. Śliwiński.

139
BILETY BANKOWE 50-ZŁOTOWE.

Począwszy od 21 października 1929 r., Bank Polski puszcza w obieg bilety bankowe 50-złotowe, opatrzone podpisem Prezesa Banku Polskiego, D-ra Władysława Wróblewskiego, oraz datą 1 września 1929 r.

Poza temi szczegółami nowe bilety nie różnią się niczem od znajdujących się obecnie w obiegu.

140
KONKURSY.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego ogłasza niniejszem konkursy na posady kierowników niżej wyszczególnionych publicznych szkół powszechnych:

L. p.	Miejscowość	Gmina	Stopień organizacyjny szkoły	Mieszkanie dla kierownika	Ziemia
	Powiat Sieradzki (Inspektorat Szkolny w Sieradzu)				
1	Stefanów Barczewski	Barczew	3-kl.	2 pok i kuch.	4 m.
2	Stefanów Ruszkowski	Barczew	2-kl.	—	—

L. p.	Miejscowość	Gmina	Stopień organizacyjny szkoły	Mieszkanie dla kierownika	Ziemia
3	Świerki	Barczew	2 kl.	—	10 m.
4	Jakubice	Bartochów	5 kl.	2 pok. i kuch.	1 m.
5	Kłocko	Bogumiłów	2 kl.	—	—
6	Krzaki	Brzeźno	2 kl.	—	—
7	Potok	Brzeźno	2 kl.	2 pok. i kuch.	1/2 m.
8	Zapole	Brzeźno	2 kl.	—	2 m.
9	Charłupia Mała	Charłupia M.	2 kl.	2 pok. i kuch.	—
10	Gruszczyce	Gruszczyce	3 kl.	—	1 m.
11	Wojków	Gruszczyce	2 kl.	—	2 m.
12	Leliwa	Klonowa	2 kl.	1 pok. i kuch.	2 m.
13	Niemojew	Klonowa	2 kl.	—	—
14	Owieczki	Klonowa	2 kl.	—	2 m.
15	Kuźnica Błońska	Klonowa	4 kl.	1 pok. i kuch.	5 m.
16	Krokocice	Krokocice	5 kl.	2 pok. i kuch.	2 m.
17	Gronów	Majaczewice	2 kl.	—	—
18	Majaczewice	Majaczewice	2 kl.	1 pok. i kuch.	—
19	Niechmirów	Majaczewice	2 kl.	—	—
20	Piaski	Męka	2 kl.	—	—
21	Ruda	Męka	2 kl.	—	—
22	Włyń	Rossoszyca	3 kl.	2 pok. i kuch.	—
23	Rossoszyca	Rossoszyca	2 kl.	—	1 m.
24	Broszki	Szadek	3 kl.	2 pok. i kuch.	—
25	Boczki	Szadek	2 kl.	—	—
26	Dąbrówka	Wierzchy	2 kl.	—	—
27	Drużbin	Wierzchy	2 kl.	—	—
28	Chodaki	Wierzchy	2 kl.	—	—
29	Piotrów	Wierzchy	2 kl.	—	—
30	Dąbrówka Zgniła	Wróblew	2 kl.	1 pok. i kuch.	—
31	Oraczew	Wróblew	2 kl.	—	—
32	Męcka Wola	Wojsławice	2 kl.	—	—
33	Ralewice	Zadzim	3 kl.	1 pok. i kuch.	—
34	Osmolin	Zduńska Wola	4 kl.	—	—
35	Stanisławów	Złoczew	2 kl.	2 pok. i kuch.	—
	Powiat Kaliski (Inspektorat Szkolny w Kaliszu)				
36	Józefów	Chocz	2 kl.	2 pok. i kuch.	3 m. 44 pr.
37	Kamień	Kamień	2 kl.	2 pok. i kuch.	1/2 m.

Kandydaci na powyższe posady winni odpowiadać warunkom ust. 1 art. 12 względnie ust. 3 art. 147 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462).

Należycie udokumentowane podania, skierowane do Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego w Łodzi, wnosić należy w drodze służbowej w terminie do dnia 15 stycznia 1930 r. do Inspektora Szkolnego tego powiatu, w którym znajduje się posada, objęta konkursem.

141

RUCH SŁUŻBOWY.

Szkolnictwo zawodowe.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego dekretem z dnia 4-go października 1929 roku Nr. III. 17849/29 zamianował **Księdza Ignacego Nowaka** nauczycielem religji rzymsko-katolickiej w Państwowej Szkole Przemysłowo-Handlowej Żeńskiej w Łodzi z dniem objęcia obowiązków.

Szkolnictwo powszechne.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego zamianował w drodze konkursu:

1) naucz. i p. o. kierownika 7-kl. publ. szkoły powszechnej „Kolejowej" w Kaliszu, **Romana Zarębskiego,** kierownikiem 7-kl. publ. szkoły powszechnej „Kolejowej" w Kaliszu z dniem 1 sierpnia 1929 roku,

2) naucz. i p. o. kierowniczki publ. szkoły powszechnej w Prażuchach Starych, **Wandę Ziemerównę,** kierowniczką 3-kl. publ. szkoły powszechnej w Prażuchach Starych, pow. kaliskiego z dniem 1 lutego 1930 roku,

3) naucz. publ. szkoły powszechnej w Opatówku, **Stanisława Lewickiego,** kierownikiem 2-kl. publ. szkoły powszechnej w Kokaninie, pow. kaliskiego z dniem 1 lutego 1930 roku.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego przeniósł z dniem 1 września 1929 r. na skutek prośby:

1) naucz. publ. szkoły powszechnej w Chabierowie, pow. kaliskiego, **Teodora Dryzmę,** do publ. szkoły powszechnej w Ogorzelczynie, pow. konińskiego,

2) naucz. publ. szkoły powszechnej w Widzewie, pow. łódzkiego, **Aleksandrę Wycechową,** do publ. szkoły powszechnej Nr. 87 w Łodzi,

3) naucz. publ. szkoły powszechnej w Nowych Chojnach, **Marję Stelmaszenkównę,** do szkoły specjalnej Nr. 97 w Łodzi.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego przeniósł z dniem 1 października 1929 roku na skutek prośby:

1) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 8 w Tomaszowie Mazowieckim, **Marję Dżawachiszwili,** do publ. szkoły powszechnej im. A. Mickiewicza w Piotrkowie,

2) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 11 w Tomaszowie Mazowieckim, **Dorę Janinę Zylberównę,** do publ. szkoły powsz. Nr. 9 w Tomaszowie Mazowieckim,

3) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 9 w Tomaszowie Mazowieckim, **Antonine Marję Bielasikową,** do publ. szkoły powsz. Nr. 1 w Tomaszowie Mazowieckim,

4) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 19 w Łodzi, **Jana Prochora,** do publ. szkoły powszechnej Nr. 2 w Łodzi,

5) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 69 w Łodzi, **Wacławę May-Majewską,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 51 w Łodzi,

6) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 112 w Łodzi, **Gustawa Szwarca,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 93 w Łodzi,

7) naucz. publ. szkoły powszechnej w Andrespolu, pow. brzezińskiego, **Cecylję Nowicką,** do publ. szkoły powszechnej Nr. 48 w Łodzi,

8) naucz. publ. szkoły powszechnej w Rogach, pow. łódzkiego, **Wandę Filanowiczównę,** do publ. szkoły powszechnej w Nowych Chojnach, pow. łódzkiego.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego przeniósł z dniem 16 października 1929 roku na skutek prośby:

1) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 1-a w Łodzi, **Czesławę Szczypińską,** do szkoły specjalnej Nr. 105 w Łodzi,

2) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 9 w Łodzi, **Anielę Wągrowską,** do szkoły specjalnej Nr. 105 w Łodzi,

3) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 71 w Łodzi, **Zofję Muznerowską,** do publ. szkoły powszechnej Nr. 136 w Łodzi,

4) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 103 w Łodzi, **Aleksandrę Truszkowską,** do szkoły specjalnej Nr. 88 w Łodzi,

5) naucz. publ. szkoły powszechnej w Rudzie, pow. łaskiego, **Jana Nowackiego,** do publ. szkoły powszechnej w Lutomiersku, pow. łaskiego,

6) naucz. publ. szkoły powszechnej w Pawłowie Górnym, pow. piotrkowskiego, **Wacława Tazbira,** do publ. szkoły powsz. w Parzniewicach, pow. piotrkowskiego,

7) naucz. publ. szkoły powszechnej w Kłomnicach, pow. radomskowskiego, **Mikołaja Hryciwa,** do publ. szkoły powszechnej w Witkowicach, pow. radomskowskiego,

8) naucz. publ. szkoły powszechnej w Witkowicach, pow. radomskowskiego, **Helenę Hryciwową,** do publ. szkoły powsz. w Kłomnicach, pow. radomskowskiego,

9) naucz. publ. szkoły powszechnej w Dobryszycach, pow. radomskowskiego, **Marję Ujmową,** do publ. szkoły powszechnej w Gomunicach, pow. radomskowskiego,

10) naucz. publ. szkoły powszechnej w Zapowiedni, pow. słupeckiego, **Otylję Jaroszewską,** do publ. szkoły powszechnej w Pyzdrach, pow. słupeckiego.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego przeniósł z dniem 1 listopada 1929 r. na skutek prośby:

1) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 8 w Łodzi, **Stanisławę Kędzierską,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 23 w Łodzi,

2) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 47 w Łodzi, **Marję Coglową,** do szkoły specjalnej Nr. 82 w Łodzi,

3) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 48 w Łodzi, **Marję Guzowską,** do publ. szkoły powszechnej Nr. 72 w Łodzi,

4) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 72 w Łodzi, **Czesławę Błaszczyńską,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 48 w Łodzi,

5) naucz. szkoły specjalnej Nr. 82 w Łodzi, **Józefę Raczyńską,** do szkoły specjalnej Nr. 13 w Łodzi,

6) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 85 w Łodzi, **Aleksandrę Frydrychównę,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 57 w Łodzi,

7) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 57 w Łodzi, **Henrykę Kaliszównę,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 85 w Łodzi,

8) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 137 w Łodzi, **Helenę Dubiniakową,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 145 w Łodzi,

9) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 5 w Zgierzu, **Władysławę Wysocką,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 49 w Łodzi,

10) naucz. publ. szkoły powszechnej w Mileszkach, pow. łódzkiego, **Antoninę Kotyniową,** do publ. szkoły powszechnej Nr. 2 w Rudzie Pabjanickiej, pow. łódzkiego,

11) naucz. publ. szkoły powsz. w Słowiku, pow. łódzkiego, **Stefana Kaucza,** do publ. szkoły powszechnej w Mileszkach, pow. łódzkiego,

12) naucz. publ. szkoły powszechnej w Żłobnicy, pow. piotrkowskiego, **Stefanję Porębową,** do publicznej szkoły powszechnej im. A. Mickiewicza w Bełchatowie, pow. piotrkowskiego,

13) naucz. publ. szkoły powszechnej w Kisielach, pow. piotrkowskiego, **Stanisławę Buczyńską,** do publ. szkoły powszechnej w Grocholicach, pow. piotrkowskiego,

14) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 1 w Bełchatowie, pow. piotrkowskiego, **Teresę Makarewiczównę,** do szkoły specjalnej Nr. 82 w Łodzi,

15) naucz. publ. szkoły powszechnej w Stolcu, pow. sieradzkiego, **Antoniego Ważyńskiego,** do publ. szkoły powszechnej w Owieczkach, pow. sieradzkiego.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Łódzkiego przeniósł z urzędu z powodu zmiany organizacji szkół:

1) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 80 w Łodzi, **Irenę Szczygielską,** do publicznej szkoły powszechnej Nr. 85 w Łodzi z dniem 1 października 1929 r.,

2) naucz. publ. szkoły powszechnej w Niedośpielinie, pow. radomskowskiego, **Władysława Kołodziejskiego,** do publ. szkoły powszechnej w Wielgomłynach, pow. radomskowskiego, z dniem 1 października 1929 r.,

3) naucz. publ. szkoły powszechnej w Łagiewnikach Nowych, pow. łódzkiego, **Józefę Knyrewiczową,** do publ. szkoły powszechnej w Łagiewnikach Kościelnych, pow. łódzkiego, z dniem 1 października 1929 r.,

4) naucz. publ. szkoły powszechnej w Parzycach, pow. łęczyckiego, **Józefa Kapę,** do publ. szkoły powszechnej w Leśmierzu, pow. łęczyckiego, z dniem 16 października 1929 roku,

5) naucz. publ. szkoły powszechnej w Wolnicy Niechmirowskiej, pow. sieradzkiego, **Małgorzatę Frontczakową,** do publ, szkoły powszechnej w Małyniu, pow. sieradzkiego, z dniem 16 października 1929 r.,

6) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 3-a w Łodzi, **Stefana Kłopotowskiego,** do publ. szkoły powszechnej Nr. 71 w Łodzi z dniem 1 listopada 1929 r.,

7) naucz. publ. szkoły powszechnej Nr. 93 w Łodzi, **Henryka Fotha,** do publ. szkoły powszechnej Nr. 111 w Łodzi z dniem 1 listopada 1929 roku.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

142

ZYGMUNT PODGÓRSKI
Wizytator szkół.

Rok 1928/29

w szkolnictwie powszechnem na terenie województwa łódzkiego.

ZAGADNIENIA OBJĘTE STATYSTYKĄ SZKOLNĄ.

Statystyka, corocznie zbierana przez władze szkolne w dniu 1 grudnia, dostarcza informacyj, odpowiedzi na pytania:

1) ile jest szkół i jakich?
2) ile dzieci uczęszcza do szkół?
3) ilu jest nauczycieli i jakie są ich kwalifikacje?
4) jaki jest stopień organizacyjny szkół?
5) ile jest dzieci w szkołach poszczególnych typów organizacyjnych?

Wymowa cyfr jest ogromna. Cyfry, dotyczące powyższych zagadnień, są ciekawe same w sobie; jeszcze głębszego wyrazu nabierają, gdy się je porównuje, zestawia między sobą i z analogicznemi cyframi lat ubiegłych.

SZKOŁY.

Analizując cyfry z 1 grudnia 1928 r., zajmiemy się najpierw liczbą szkół. Szkół dla dziatwy w wieku szkolnym, t. z. od 7—14 roku życia, było na terenie województwa łódzkiego 2101, z czego 1978 było szkół powszechnych publicznych, 10 szkół specjalnych, 113 szkół prywatnych.

Normalnych zatem szkół powszechnych było 1978, t. z. 94%, ponieważ zaś 1 grudnia 1927 r. było ich 2007, ubyło zatem 29. Od 1 grudnia 1925 r. ubyło szkół 195 (2173), od 1922 natomiast ubyło 397 (2375). Jest to rezultat komasacji, łączenia szkół małych, blisko siebie położonych w szkoły większe, liczebniejsze, wyżej zorganizowane. Proces to, jak widzimy, stały, zaczął się przed laty sześciu, a dzięki pracy organizacyjnej inspektorów szkolnych, codziennym wpływom nauczycielstwa na terenie dozorów szkolnych i rad gminnych, oraz z każdym dniem wzrastającemu zrozumieniu w masach ludu wartości szkoły wyżej zorganizowanej — stale się rozwija. Proces ten potrwa jeszcze około dziesięciu lat, w czasie których należy się spodziewać ubytku dalszych około 400 szkół.

Wśród tych 1978 szkół w dniu 1 grudnia było nieczynnych szkół siedem. W r. 1925/6 szkół nieczynnych było 76. To typowo wiejskie zjawisko, wynikające z trudności znalezienia lokalu, gdy dawny lokal ulegnie zniszczeniu np. wskutek pożaru, albo zostanie zlikwidowany z powodu ciasnoty, znika wskutek rozwijającego się budownictwa szkół. O ile tak niedawno 1 grudnia 1925 r. było ich 4%, to obecnie jest tylko 0.3%.

Szkół prywatnych było 1 grudnia 1928 r. 113, w porównaniu z rokiem ubiegłym przybyła jedna, od r. 1925/6 przybyło ich 23. Naogół szkół prywatnych na terenie województwa łódzkiego jest mało, w stosunku do szkół publicznych tylko 5.4%. Połowa szkół prywatnych znajduje się w samej Łodzi, po kilka w Kaliszu, Piotrkowie, Tomaszowie-Mazowieckim,

na resztę terenu wypada bardzo mało, np. w powiecie radomskowskim jest jedna, w sieradzkim natomiast niema ani jednej. W stosunku do całej Polski w miastach jest o przeszło 5% mniej szkół prywatnych, zamiast 16, tylko 11%, po wsiach jest tylko 0.6%.

TABLICA I.

Ilość szkół i sił nauczycielskich w dniu 1. XII. 1928 r.

Powiat	Szkoły			Ochronki	Siły nauczycielskie			Nauczyciele w ochronkach
	publiczne	specjalne	prywatne		w szkołach publ.	w szkołach specjal.	w szkołach prywat.	
Brzeziny	122	—	8	10	377	—	16	11
Kalisz	162	—	14	14	390	—	55	15
Koło	118	—	7	6	283	—	27	7
Konin	112	—	2	2	283	—	4	3
Łask	168	1	3	3	499	4	8	7
Łęczyca	117	—	7	5	232	—	10	5
Łódź (powiat) . . .	108	—	4	14	328	—	8	18
Piotrków	203	—	5	5	481	—	14	5
Radomsko	189	—	1	1	426	—	1	1
Sieradz	179	—	—	—	387	—	—	—
Słupca	93	—	2	2	208	—	3	2
Turek	103	—	1	—	230	—	1	—
Wieluń	177	—	5	7	418	—	12	7
Razem .	1851	1	59	69	4542	4	159	81
Łodź (miasto) . . .	127	9	54	41	1328	60	267	87
Razem .	**1978**	10	**113**	110	**5870**	64	**426**	168

Pod względem języka nauczania na 1978 szkół publicznych — jest polskich 1887, niemieckich 91, t. z. 4.6%.

Liczba szkół niemieckich od kilku lat utrzymuje się na tym samym poziomie, odpowiadającym stanowi liczebnemu Niemców i dzieci niemieckich w wieku szkolnym. Dzieci niemieckich jest bowiem 37.656, t. z. 5.6%, a szkół mają 4.6%, różnica tłumaczy się tem, że w wielu powiatach skupienia Niemców są tak małe, że nie dochodzą do liczby 40 dzieci.

Szkoły prywatne podzielić można na dwie zasadnicze grupy: polskie — 89, żydowskie — 34.

Szkoły prywatne z polskim językiem wykładowym są trojakie — dla dzieci polskich bez względu na wyznanie, dla dzieci polskich — marjawickich (4), dla dzieci żydowskich.

Wśród szkół żydowskich są dwie grupy: pierwsza, obejmująca 24 szkoły, używa języka polskiego, jako języka wykładowego, hebrajskiego natomiast i żydowskiego (żargonu) używa do nauki przedmiotów religijnych. Druga grupa, składająca się z dziesięciu szkół, używa jako wykładowego: języka hebrajskiego w jednym wypadku, języka żydowskiego

w ośmiu wypadkach, języka hebrajskiego i żydowskiego w jednym wypadku. W szkołach tych język polski jest jednym z przedmiotów nauczania.

Szkół specjalnych publicznych było w r. 1928/9 10, dziewięć w Łodzi, jedna w Pabjanicach; z czego dla dzieci umysłowo-upośledzonych było sześć, jedna dla moralnie zaniedbanych i jedna dla głuchoniemych. Nadto jedna szkoła dla głuchoniemych była utrzymywana przez Żydowskie Towarzystwo niesienia pomocy głuchoniemym.

W stadjum przygotowawczem jest nadto szkoła specjalna dla dzieci umysłowo-upośledzonych w Kaliszu, gdzie wydzielono w r. 1928/9 dwa oddziały takich dzieci przy jednej ze szkół powszechnych. Kroki wstępne dla zorganizowania podobnych szkół podejmują również magistraty miasta Ozorkowa i Tomaszowa.

Szkoły ćwiczeń są wprawdzie organicznie związane z seminarjami nauczycielskiemi, ale trudno nie wspomnieć o nich, zwłaszcza, że jest ich sześć o dwudziestu czterech oddziałach, i mają 742 dzieci. Nadto miejskie seminarjum im. Anieli Szycówny w Łodzi ma szkołę ćwiczeń, którą jest siedmiooddziałowa szkoła pracy.

OCHRONKI.

Ponieważ każda statystyka z 1. XII. zawiera informacje, dotyczące ochronek, poświęcam im niniejszy ustęp. Ochronek w r. 1928/9 było 110, w porównaniu z rokiem 1927/8, kiedy było ich 71, przybyło 39. Naogół jest ochronek bardzo mało, przyrost ich powolny.

Istniejące ochronki utrzymywane są:
w 19 wypadkach przez samorządy (18 magistraty, 1 sejmik),
w 32 wypadkach przez osoby prywatne,
w 49 wypadkach przez różne organizacje (w tem i parafje katolickie, ewangelickie, marjawickie (8),
w 3 wypadkach przez P. P. S.,
w 7 wypadkach przez Żydów.

Liczba ochronek w stosunku do potrzeb jest niesłychanie mała. Wszystkich dzieci, korzystających z istniejących ochronek, było 5895, co stanowi niespełna 7% z liczby 86 tysięcy dzieci, liczących 5 i 6 lat życia. Jeżeli zajmiemy stanowisko, że po wsiach akcja organizowania ochronek nie ma jeszcze odpowiednich warunków, nie jest kwestją palącą, to jednak dzieci w miastach, zwłaszcza w miastach uprzemysłowionych, jest tak wiele, że dla nich można w szybkiem tempie założyć co najmniej czterysta dalszych ochronek, których utrzymanie winno obciążyć budżety samorządów miejskich i powiatowych.

DZIECI W WIEKU OBOWIĄZKU SZKOLNEGO.

Preliminarz liczby uczniów publicznych szkół powszechnych (tablica I) w wydawnictwie Marjana Falskiego „Potrzeby szkolnictwa powszechnego w okresie wzmożonego przyrostu dzieci" wykazuje dla województwa łódzkiego liczbę 320.562 dzieci w wieku szkoły powszechnej na r. 1928/9.

W roku tym uczęszczały do szkół dzieci, urodzone w latach 1915—1921.

Według tabelarycznego zestawienia uczęszczało do szkół powszechnych wszelkiego typu 307.606 dzieci — i tak do szkół publicznych 294.983, do szkół prywatnych 10.702, do szkół specjalnych 921, do szkół ćwiczeń 1.000.

TABLICA II.

Ilość dzieci, uczęszczających do szkół w dniu 1. XII. 1928 r.

Powiat	Liczba dzieci w szkołach publicznych	w szkołach specjalnych	w szkołach prywatnych	w ochronkach
Brzeziny	17.308	—	514	494
Kalisz	22.552	—	1.292	477
Koło	14,755	—	374	303
Konin	14.804	—	124	62
Łask	21.086	64	317	247
Łęczyca	14.470	—	443	297
Łódź (powiat) . .	15.268	—	288	921
Piotrków	26.834	—	371	193
Radomsko . . .	25.361	—	46	30
Sieradz	19.787	—	—	—
Słupca	11.510	—	107	101
Turek	13.179	—	65	—
Wieluń	28.131	—	461	317
Razem .	245.045	64	4.402	3.442
Łódź (miasto) . .	49.938	857	6.300	2.453
Razem .	**294.983**	921	**10.702**	5.895

W stosunku do liczby preliminowanych 320.562 dzieci stanowi liczba 307.606 uczących się dzieci 96%.

W roku 1928/9 liczba dzieci, obowiązanych do uczęszczania do szkoły, była na terenie województwa łódzkiego najniższą.

W latach poprzednich: 1925/6 było 348.418, 1926/7 — 324.310, 1927/8 — 324.712, 1928/9 — 320.562, a już w następnym roku 1929/30 jest *335.628*, później w 1930/1 będzie 356.120, 1932/3 — 397.274, 1936/7 — 447.442, 1939/40 — 474.949

Województwo tutejsze znalazło się zatem w roku przełomowym we względnie szczęśliwej sytuacji. Cztery procent niedoboru nie obciąża zbytnio przyszłych zadań na polu rozwoju szkolnictwa powszechnego. W miastach między liczbą uczniów a dziećmi w wieku szkolnym różnicy prawie niema, powiaty z większemi miastami jak łaski (Pabjanice), łódzki (Zgierz), brzeziński (Tomaszów), wykazują najwyższy odsetek uczniów. Naogół stosunek między liczbą dzieci a uczniami po wsiach wyraża się liczbami 6:5. W miastach sto procent dzieci jest w szkole, po wsiach około 85 procent.

TABLICA III.

Powiat	Liczba dzieci w wieku szkolnym w 1928/9	Liczba uczniów we wszelkich szkołach — publ., prywatn., specjalnych i szkołach ćwiczeń	Procentowy stosunek uczniów do dzieci
Brzeziny	18.416	17.930	97,4
Kalisz	26.769	23.844	89
Koło	16.345	15.129	92,8
Konin	16.043	14.928	93,2
Łask	21.010	21.467	102,8
Łęczyca	17.374	15.052	87
Łódź powiat . . .	16.202	15.763	98,5
Piotrków	30.739	27.302	88,6
Radomsko	26.666	25.407	95
Sieradz	22.447	19.787	89
Słupca	12.024	11.659	97
Turek	14.952	13.244	88,8
Wieluń	31.085	28.592	92,2
Łódź miasto . . .	50.490	57.300	113,4

Od roku 1925/6. t. z. od roku zbierania wielkiej statystyki, kiedy liczba uczniów wynosiła na całym terenie województwa 86.5%, podniosła się w 1928/9 na 96%. W ostatnim roku, t. z. między 1. XII. 1927 a 1. XII. 1928, w poszczególnych powiatach wzrost odsetka uczniów przedstawia się następująco:

Powiat Brzeziny	92.8	a	97.4	+ 4.6
Kalisz	79.7	a	89	+ 9.3
Koło	90	a	92.8	+ 2.8
Konin	92.2	a	93.2	+ 1
Łask	99.5	a	102.8	+ 3.3
Łęczyca	78.5	a	87	+ 8.5
Łódź (powiat)	92	a	98.5	+ 6.5
Piotrków	83.3	a	88.6	+ 5.3
Radomsko	91.7	a	95	+ 3.3
Sieradz	84.1	a	89	+ 4.9
Słupca	93.1	a	97	+ 3.9
Turek	83.7	a	88.8	+ 5.1
Wieluń	87.8	a	92.2	+ 4.4
Łódź (miasto)	109.7	a	113.4	+ 3.7

Zjawisko to było możliwe, tylko dzięki temu, że w roku 1928/9 ubyło 4.150 dzieci, a przybyło około 120 nowych etatów nauczycielskich. Czy w r. 1929/30 nastąpi wszędzie wzrost liczb względnych, to kwestja niepewna. Przybyło bowiem 15.066 dzieci przy 180 nowych etatach. Na jednego nowego nauczyciela przypada 83 nowych dzieci, jeżeli zaś dodamy niedobór 12.956 dzieci z roku 1928/9, to otrzymamy 28.022 na 180 nauczycieli. Na jednego nauczyciela przypada 155 dzieci, w sam raz trzy razy

więcej, niż na to pozwala przeciętna norma. W roku obecnym brak jest zatem 360 etatów, co niezawodnie odbije się na statystyce z 1.XII. 1929.

Skupienie uczniów w szkołach i wyzyskanie sił nauczycielskich jest w województwie łódzkiem w poszczególnych powiatach nierównomierne.

TABLICA IV.

Powiat	Na jedną szkołę przypada dzieci			Na jednego naucz. przypada dzieci		
	w publ. szkole	w prywatnej szkole	w ochronce	w publ. szkole	w prywatnej szkole	w ochronce
Brzeziny	142	64	49	46	32	44
Kalisz	135	92	34	59	23	31
Koło	125	53	50	52	14	43
Konin	132	62	31	52	31	20
Łask	125	105	82	43	39	35
Łęczyca	123	63	59	62	44	59
Łódź (powiat) . .	141	72	66	46	36	51
Piotrków . . .	130	74	38	56	26	38
Radomsko . . .	134	46	30	59	46	30
Sieradz	110	—	—	51	--	—
Słupca	123	58	50	55	38	33
Turek	128	65	—	57	65	—
Wieluń	159	92	45	67	38	45
Łódź (miasto) . .	393	116	60	39	23	28

Liczba uczniów na szkołę publiczną waha się w granicach od 110 w powiecie sieradzkim do 159 w powiecie wieluńskim. W mieście Łodzi przeciętna ilość uczniów na szkołę wynosi 393. Przeciętnie szkoły liczą 149, bez Łodzi natomiast 132 uczniów. Szkoły prywatne mają o wiele mniej uczniów, skala rozpiętości waha się w granicach 46 (Radomsko) — 116 (miasto Łódź). Przeciętna wynosi 94 dzieci na szkołę, bez miasta Łodzi tylko 73.

Na jedną szkołę publiczną wypadało w r. 1928/9 2.9 nauczycieli, na prywatną natomiast 3.7 nauczycieli.

Przeciętna liczba uczniów na nauczyciela wynosiła 50.2, ponieważ zaś w mieście Łodzi liczba ta wynosiła 39.4, to w powiatach podnosi się do 53.9 uczniów. Stosunki, wyrażone przez te liczby, stale się polepszają, w r. 1920/1 było 63.4 uczniów na nauczyciela, potem z roku na rok mniej 61.4, 52.6, 50.8, 50.3, 49.6. Od ustawy sanacyjnej nastąpił znów wzrost liczby uczniów w stosunku do sił nauczycielskich. Obecnie waha się około 50. Obciążenie to znaczne, o 7 większe ponad normalne. Województwo tutejsze wyprzedza jednak województwa zachodnie i kieleckie, gdzie obciążenie nauczyciela uczniami jest znacznie większe. Stosunek liczby uczniów do nauczycieli jest najwłaściwszy w powiecie łaskim, wynosi bo-

wiem 43 uczniów, podczas gdy w wieluńskim wynosi 67 uczniów, w łęczyckim 62 uczniów, w radomskowskim i kaliskim po 59 uczniów. Gdybyśmy zrównali stosunki w wymienionych powiatach do normy powiatu łaskiego, to w wieluńskim powiecie powinno być nie 418, ale 654 nauczycieli, w łęczyckim nie 232, ale 336 nauczycieli, w radomskowskim powinno również przybyć około 100 nauczycieli.

Zniwelowanie norm do normy powiatu łaskiego wymaga zwiększenia sił nauczycielskich w województwie łódzkiem o 800 osób.

W szkołach prywatnych przypada na nauczyciela zaledwie 25 dzieci, w specjalnych 12.6 dzieci.

Liczba dzieci w ochronkach wynosiła w r. 1928/9 5895, z czego 2453 wypada na miasto Łódź. Przeciętna liczba dzieci na ochronkę wynosi 60 (skala rozpiętości wynosi 31—82). Na siłę nauczycielską, tak zwaną ochroniarkę, wypada po 36.6 dzieci.

SIŁY NAUCZYCIELSKIE.

Nauczycieli było w r. 1928/9 — 5870, przybyło od 1. XII. 1927 — 124 (5746), a było już w r. 1925/6 — 6065. Ubyło ogółem 198. Stało się to dzięki ustawie sanacyjnej dla zrównoważenia budżetu w 1925/6.

TABLICA V.

Kwalifikacje nauczycielstwa szkół powszechnych publicznych w dniu 1. XII. 1928 r.

Powiat	Studja wyższe	Wyższy kurs	Egzamin kwalifik.	Matura seminarjalna	Egzamin dla czynnych	Egzamin dla naucz. religji	Czasowo kwalifik.	Niekwalifikowani
Brzeziny	—	**24**	12	142	180	3	9	7
Kalisz	3	**25**	9	99	229	8	5	12
Koło	—	12	9	130	128	2	2	—
Konin	—	11	4	119	135	1	6	7
Łask	5	**21**	6	123	332	4	4	4
Łęczyca	—	13	3	83	121	7	5	—
Łódź (powiat) . . .	2	**37**	3	109	163	7	2	5
Piotrków	—	18	19	188	250	3	1	2
Radomsko	1	16	14	142	240	1	9	3
Sieradz	1	17	16	140	208	2	—	3
Słupca	—	8	2	99	94	2	3	—
Turek	—	4	—	59	155	1	2	9
Wieluń	1	18	3	194	185	3	7	7
Razem .	13	224	100	1627	2420	45	55	59
Łódź (miasto) . . .	6	**257**	53	171	743	68	20	7
Razem .	19	481	153	1798	3163	113	75	66

Liczba sił nauczycielskich stale wzrasta, w latach ubiegłych wzrost ten uwydatnił się w liczbach 1920/1 — 4397, 1921/2 — 4675, 1922/3 — 5535, 1925/6 — 6065, 1927/8 — 5746, 1928/9 — 5870.

Personel nauczycielski na terenie województwa jest młody. Przeciętna ilość lat służby wynosi pięć lat. Nauczycieli przedwojennych, z czasów rosyjskich, jest tylko 375. Rekrutacja sił nauczycielskich dokonywuje się z seminarjów w kuratorjum łódzkiem, z seminarjów małopolskich, bardzo niewielkiego odsetka z seminarjów w kuratorjum poznańskiem. Przed paru laty przeważał napływ sił z Małopolski, obecnie najwięcej wchodzi do zawodu nauczycielskiego sił miejscowych.

Stan kwalifikacyj nauczycieli szkół powszechnych według stanu z 1. XII. 1928, w ostatnim roku, dopuszczającym istnienie sił niekwalifikowanych, przedstawiał się następująco:

kwalifikowanych	97,7	
czasowo-kwalifikowanych	1,2	2,3
niekwalifikowanych	1,1	

Tak zaś stosunkowo niedawno w r. 1924/5

było kwalifikowanych	51,1	
czasowo-kwalifikowanych	30,2	48,9
niekwalifikowanych	18,7	

W roku zaś 1921/2 było w łódzkiem województwie:

kwalifikowanych	24,3	
czasowo-kwalifikowanych	38,8	75,7
niekwalifikowanych	36,9	

W ostatnim roku kwalifikacje nauczycielstwa kwalifikowanego były zróżniczkowane w następujący sposób:

wyższe studja miało	19	sił	— 0.3
wyższy kurs	481	„	— 8.2
egzamin kwalifikacyjny	153	„	— 2.6
maturę seminarjalną	1798	„	— 30.7
egzamin dla czynnych	3163	„	— 54
egzamin dla religji	113	„	— 1.9

Szkoły prywatne zatrudniały 426 sił, o 71 więcej niż w r. 1927/8. Kwalifikacje sił tamże zatrudnionych przedstawiają się niewspółmiernie niżej, brak szczegółowych danych nie pozwala jednak na bliższe ich omówienie.

W szkołach specjalnych pracują 73 siły nauczycielskie, z których większość ukończyła odpowiedni kurs, uzdalniający do pracy w tychże szkołach.

Ochronki zatrudniają 168 osób w charakterze ochroniarek, o 55 więcej, niż w roku ubiegłym. Na jedną ochronkę wypadało 53.6 dzieci, na jedną siłę ochroniarską — 35 dzieci.

(Dokończenie wydrukowane będzie w numerze następnym)

143

KOMUNIKATY.

I. Konkurs krajoznawczy dla czasopism młodzieży.

Komisja Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej z okazji dziesięciolecia miesięcznika krajoznawczego „Orli Lot" ogłasza konkurs dla czasopism, wydawanych przez młodzież szkolną.

W konkursie mogą brać udział te czasopisma młodzieży, które jeden lub więcej zeszytów wypełnią w całości lub częściowo materjałami krajoznawczemi, zebranemi przez młodzież na podstawie osobistych obserwacyj. (Przykład znaleźć można w „Orlim Locie", który po 40 gr. za zeszyt wysyła Księgarnia „Orbis", Kraków, Barska 41).

Termin trwania konkursu do 30 listopada 1930 r.

Nagrody od 50 do 200 zł. zostaną wypłacone z funduszów, udzielonych przez Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. oraz przez Oddziały Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Adres do nadsyłania prac konkursowych: prof. Leopold Węgrzynowicz, Kraków, ul. Krowoderska 74, II.

II. Komitet Floty Narodowej w radjo.

Dnia 12 b. m. wypowiedziany był przed mikrofonem Polskiego Radja w Warszawie pierwszy komunikat Komitetu Floty Narodowej. Komunikat zagaił Sekretarz Generalny K. Fl. N., Generał Marjusz Zaruski. Wprowadzone w życie komunikaty spotkały się z przychylnem przyjęciem ze strony członków oraz sympatyków idei Komitetu, licznie napływające listy z różnych stron kraju z wyrazami uznania są tego wyrazem.

W najbliższym czasie komunikaty K. Fl. N. będą nadawały wszystkie polskie stacje radjowe. Następny komunikat wygłoszony był 2 listopada b. r. o godz. 16 m. 20, poprzedzony słowem wstępnem Gen. Marjusza Zaruskiego.

144

WYDAWNICTWA.

Gebethner i Wolff, Warszawa:

St. Tołłoczko, prof. Uniwersytetu J. K. we Lwowie: — Chemja nieorganiczna w łączności z zasadami chemji ogólnej. Wydanie VIII dawnego podręcznika L. Brunera i S. Tołłoczki na nowo opracowane i uzupełnione nowemi rozdziałami dodatkowemi ze 134 rysunkami i barwną tablicą widmową. Cena 19 zł.

Stanisław Kot, prof. Uniw. Jagiell.: — Źródła do historji wychowania (wybór). Cz. I — od starożytnej Grecji do końca w. XVII, w dodatku album ilustracyj do dziejów wychowania. Książka prof. Kota zawiera materjał źródłowy, potrzebny do wykształcenia pedagogicznego różnych stopni nauczycielstwa. Cena 18 zł.

Karol Hławiczka: — Solfeż polski. Podręcznik czytania nut głosem. Cz. II, stanowiąca konieczne uzupełnienie cz. I podręcznika. Cena 1 zł. 40 groszy.

Wydawnictwo Ilustrowanych Dzieł Popularno - Naukowych w Warszawie:

„Polska w krajobrazie i zabytkach“ pod redakcją Prof. Włodzimierza Dzwonkowskiego. Dzieło to ma na celu zobrazowanie Polski w zdjęciach fotograficznych. Zdjęć fotograficznych dokonali: Bułhak Jan, Prof. Kłos Juljusz, Zdzisław Marcinkowski, Stefan Plater, inż. Jaroszyński i inni. Korzystano również ze zbiorów konserwatorskich Min. W. R. i O. P., Towarzystwa Krajoznawczego i Towarzystwa Opieki nad zabytkami. Ilustracje uzupełnione są objaśnieniami w postaci artykułów krajoznawczych. Całość obejmuje 2 duże tomy po 450 stronic. Cena całości w oprawie 145 zł., w ratach mies. od 12 zł.

Wydawnictwa Księgarni Trzaski, Ewerta i Michalskiego:

„Ilustrowana Encyklopedja“. Całość obejmuje 5 dużych tomów. Dzieło opracowane pod redakcją D-ra Stanisława Lama. Cena za całość w oprawie płóciennej 390 zł., półskór. 440 zł. Nabywać można za opłatą w ratach miesięcznych od 20 zł.

„Polska, Jej dzieje i kultura od czasów najdawniejszych aż do chwili obecnej“. Dzieło ozdobione 25 tablicami wielobarwnemi, 25 planszami na papierze kredowym oraz kilkudziesięciu mapami. Całość obejmuje 3 duże tomy na papierze bezdrzewnym. Cena dzieła 480 złotych, w ratach miesięcznych od 20 zł.

„Słownik Geograficzny“, opracowany przez E. Maliszewskiego i B. Olszewicza. 2 tomy. Cena w opr. płóc. 98 zł., półskór. 118 zł., w ratach mies. od 10 zł.

„Wielka Literatura Powszechna“. Wydawnictwo zbiorowe ilustrowane. 3 duże tomy, zawierające około 2000 stron druku. 900 ilustracyj w tekście, wiele portretów, podobizn rzadkich druków, autografów, obrazów i t. p. 3 duże tomy. Cena w opr. półskórk. 392 zł., w ratach mies. od 20 zł.

Drukarnia Państwowa w Łodzi, Piotrkowska 85 120429/30